

CONVERSA AMB MIQUEL BRIÑÓN MERCANT

Una de les tasques més urgents i necessàries de la investigació educativa a les Illes Balears, és la de recordar i retrobar. Sortosament viuen encara professionals de l'ensenyament amb els quals cal reconstruir el nostre passat pròxim i refer un fil, trencat brutalment, a una història, amagada o tergiversada per mà irresponsable i ignorant. Conversant amb aquests professionals s'aprèn més que llegint llibres o fullejant documents, perquè unes de les seves característiques és la profunditat humana, la seva convicció de la serietat de la feina pedagògica i la gran capacitat de comunicació.

Alguns d'aquests professionals, per diversos motius, deixaren Mallorca i cal aprofitar l'avinentsa d'un viatge o el recurs de la correspondència per tal de recollir tot l'alè i la vida de què són portadors.

—Ara visc a Medellín (Colòmbia) i pràcticament estic jubilat. Som assessor del "Gimnàsio Los Alcázares", faig qualque conferència i col·laboració literària i he reduït el meu gabinet d'orientació a la mínima expressió, i només per a gent coneguda.

Miquel Briñón i Mercant nasqué a Palma de Mallorca l'any 1913. Realitzà els primers estudis a l'escola de El Terreno. L'any 1923 ingressa a l'"Instituto General y Técnico" de Palma i estudia el batxillerat segons el Pla 1903. Des de l'any 1927 cursa com a alumne lliure la carrera de mestre segons el Pla 1914, realitzant les Pràctiques amb D. Miquel Porcel i Riera, començant l'any 1931 els seus contactes amb l'Inspector D. Joan Capó. L'any 1932 ingressa a l'Escola de Magisteri per a fer la carrera de mestre segons el Pla Professional de la República.

—Vàrem fer els estudis de mestre molt bé. Jo era de la segona promoció. Dels professors record a Doña Catalina Vives, D. Josep M.ª Eyaralar i D. Gabriel Viñas. Quan anàrem amb En Melcior Rosselló, l'any 1935, a la Colònia Escolar de Porto Colom, ma mare era mestra de Felanitx; després fou auxiliar d'Educació Física de l'Escola Normal. La senyora Rosa Roig era també molt interessant. An En García Sainz li férem una vaga molt so-

nada, però acabà bé. A Amèrica el títol de mestre professional se m'ha equiparat a una llicenciatura i he pogut fer classes a la Universitat de Psicopedagogia Correccional i exercir de Psicòleg.

Llegint l' *Evocació de Melcion Rosselló i Simonet* signada pel nostre entrevistat i publicada al número 3 de la Revista Maina (pp. 5-6), hom capta l'entorn i l'estil on es feren mestres els alumnes del Pla Professional i l'amistat que pogué arrelar entre ells i, sense voler, compara allò amb el moment actual de l'Escola de Magisteri amb un pla d'estudis alienador i una massificació que impossibilita la correcta comunicació interpersonal.

—L'any 1936 vaig acabar els estudis i arribaren els dies amargs... L'any 1940 vaig començar la meva dedicació a la infància marginada. En realitat allò era una mescla de pre-delinqüents i nins que necessitaven una atenció especial. Les circumstàncies eren molt difícils, acollíem nins que tenien el seu pare a la presó o havia estat afusellat, o no sabien qui era... Aquesta tasca la m'havia encomanada el Tribunal Tutelar de Menors. Tot d'una estàvem al local del Patronat, amb el Pare Ventura. En realitat la meva tasca era la prevenció per tal d'evitar més desgràcies humanes per a aquelles criatures... A mi sempre m'havia interessat quan estudiava tot el que feia referència a aspectes patològics o d'Educació Especial, com es diu ara. Per cert que record que a l'Escola Anxa es muntà una "Secció de Anormales", i això era un veritable disbarat. Molt aviat passarem a l'edifici de la Graduada de Llevant. Jo depenia d'una autoritat que presidia la "Junta de Protecció de Menores" que era coronel, D. Víctor Enseñat, que sempre me deia que sí a totes les meves propostes. Tot d'una començaren les obres al carrer Gabriel Llabrés, al costat de l'actual cinema Metropolitan i allà passarem l'any 1943. Hi havia amb mí un altre mestre, Joan Mateu Alba, que després fou

Inspector de La Coruña, i després En Gaspar Jaume. Jo també coordinava una secció de nines que estava a Ca'n Capes, regentada per unes monges anomenades Vicentinas.

No hi ha dubte que s'ha de considerar superada l'expressió "vocació" referida als professionals de l'ensenyament, si es presenta com a refugi conceptual alienador o substitutiu de preparació professional i de compromís social, i fins i tot, de retribució econòmica digna. Però escoltant Miquel Briñón cal creure que existeix una forma seriosa, fonda i amb plenitud personal i professional d'esser mestre. I hom pensa que aquesta és l'autèntica "vocació".

—En aquesta escola del carrer Gabriel Llabrés m'hi vaig trobar molt bé. Es tractava de crear una comunitat entre totes aquelles criatures i nosaltres; si no es fa així es perd el temps a una escola. No es pegava mai, i això feia que els alumnes diguessin als de les altres escoles "normals" de la barriada: "A sa nostra escola no peguen". Teníem alumnes amb problemàtica familiar i també retardats mentals, amb tots feiem el que podíem. Jo crec que un 80% de la població escolar marginada socialment és recuperable. Estic segur que salvarem vides, hi havia casos de tuberculosi. Començàvem per alimentar-los bé. Cada setmana els qui volien duien un velló per a fer crespells i coques, amb motiu de festes de qualque sant. Quan un nin feia festa, ell triava el menú, menjaven allà. No som psicoanalista ni crec en tots aquets dois, però certament transferim el paper de pare, per això hem de parlar molt amb els nins i s'ha de respirar un clima d'alegria dins les escoles. Hem d'educar més que instruir. Hem de procurar criteris als infants més que transmetre coses, i respectar el nin com si fós gran.

Durant la conversa el passat es mescla amb el present, potser perquè els records es fan vida present i sentida. L'explicació dels fets s'envolta amb la doctrina que

els motivava i continua com a brúixola de tot un pensament i una forma de concebre la tasca d'educar.

—Sí, sí. En Melcior Rosselló diu que ha après molt de mí, però la veritat és que tot això jo ho he après d'ell. L'educació abans de res consisteix a donar una base d'home, de persona. Si no, tota la resta és perdre el temps. Sembla mentida però la música és molt important en tot això. A la Normal tinguérem un professor de música, amic de D. Joan Maria Tomàs, director de la Capella Clàssica, i la nostra formació com a mestres es va nodrir molt de l'experiència musical. A l'escola que comentam, li donàvem molta importància a les cançons i als contes i rondalles. Un ex-alumne meu ja gran que vingué de Barcelona a veure'm deia: "Jo cant als meus fills les mateixes cançons que cantàvem a l'escola". Gran part de les activitats les fèiem en mallorquí, i també moltes en castellà, era l'idioma oficial. El meu lema ha estat sempre "Ordre i llibertat". Teníem l'escola organitzada com una unitària. Cada matí explicàvem una consigna durant cinc o sis minuts, això és molt formatiu. Clar, no sempre ha d'ésser una consigna, pot ésser comentar una notícia, per exemple. L'any 1955 el problema d'aquesta infància marginada ja estava resolt i me'n vaig anar a Amèrica, a Colòmbia.

La Biblioteca March és acollidora. Sempre hi ha temps i lloc pel treball, l'estudi i les iniciatives de tot tipus. La conversa amb Miquel Briñón, llargament cercada i desitjada, es desenvolupa a un dels despatxos més tranquils.

—Abans de partir cap a Amèrica havia assistit l'any 1941 a la Universitat d'Estiu "Menéndez y Pelayo", a Santander, escoltant interessants classes de Pedagogia. L'any 1951 vaig tornar a un curs de Pedagogia que es va celebrar a Vitoria-Amurrio. A l'Hospital Mental de Palma també feia unes visites i pràctiques amb el Dr. Bartomeu Mestres. La meua primera etapa a Colòmbia transcórr des de l'any 1955 fins a l'any 1963, vuit anys. L'any 1955 vaig arribar a Bogotà i tenia un assessoria de les institucions educatives de la Beneficència de Cundinamarca. Vaig casar-me amb Olga Vélez Montoya, a Medellín, passant a viure-hi. En aquesta ciutat l'any 1956 era el director d'un centre d'observació de menors, Instituto Nuestra Señora de Lluc; per desgràcia el cap d'un any i mig es va tancar. Vaig ésser anomenat professor de la Facultat de

Ciències de l'Educació i l'any 1957, va estar sota la meua responsabilitat l'organització d'un curs internacional de Psico-pedagogia. L'any 1958 tenia l'Assessoria Pedagògica del SENA, Servicio Nacional de Aprendizaje i era professor d'instructors. L'any 1959 vaig impartir matèries de Psicologia General i Evolutiva.

Per aquest temps i juntament amb Hugo Salazar férem un estudi sobre Factores influyentes en la delincuencia infantil del niño colombiano. Era un informe oficial que mos havia encarregat el Centro de Prevención Infantil del municipi de Medellín. Era el resultat de tres anys llargs de feina (1956-58). Tenguérem la trista ocasió de tractar i explorar més de set mil casos, poblacions que poques vegades els psicòlegs tenen la oportunitat d'examinar. També m'ha agradat estudiar el llenguatge propi dels delinqüents. A principis dels anys seixanta vaig tornar a Mallorca, però prest vaig comprendre que el meu lloc no era aquí, sino allà, a Colòmbia. Vaig treballar en el Centro de Orientación Docente (COD) que des de 1964 se dedica a capacitar i actualitzar de forma permanent el personal docent, i també en el Instituto Superior de Educación (INSE). Fundàrem el Gimnasio Los Alcázar, que enguany hem ampliat. És un col·legi privat que compta amb ensenyament primari i secundari. En vaig ser rector i ara en som assessor pedagògic. És una de les meues feines que encara mantenc.

Miquel Briñón té una conversa agradable, dolça que transparenta immediatament una ànima sensible, una personalitat forta i alhora suau. L'entrevista s'ha d'acabar o més ben dit, la hem d'interrompre fins l'any que vé, quan torni altra vegada de vacances a la seva Illa.

Deixam el confortable estudi del Palau March que ens ha acollit i quedam citats per d'aquí a un any.

NOTA BIBLIOGRÀFICA

Al número precedent de MAINA es troba una curta relació bibliogràfica de M. Briñón, a la qual cal afegir-hi.

—El Sena de Colombia. Una excelente institución de formación profesional. "Pro Infancia y Juventud", 64. (Barcelona 1959) 113-114.

—En col. con Hugo Salazar. Factores influyentes en la delincuencia infantil del niño colombiano. "Pro Infancia y Juventud", 66. (Barcelona 1959) 173-185, 203.